

SHARE 2011

50+ v Evropě

Jana Hamanová

Michal Svoboda

Obsah prezentace

1. Představení studie

1. Účel studie
2. Cíle projektu
3. SHARE v ČR

2. Nejzajímavější zjištění z předchozích vln

1. Práce a kariéra
2. Bydlení
3. Manželství
4. Zdraví
5. Síla
6. Úmrtí

SHARE - 50 + v Evropě

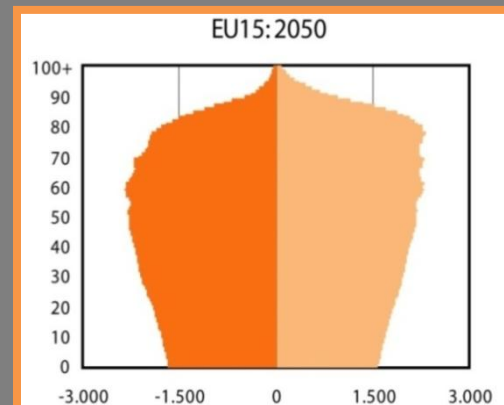
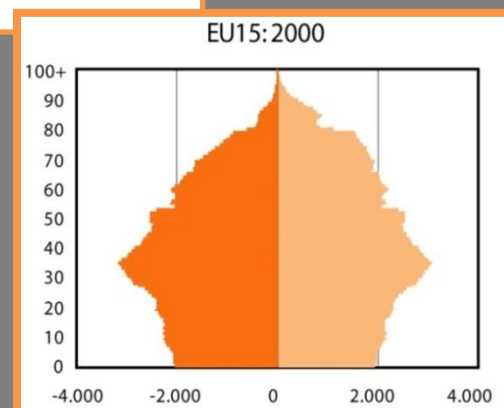
The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe

Studie o zdraví, stárnutí a důchodovém věku v Evropě

- pochopení ekonomických, sociálních, psychologických, či zdravotních faktorů procesu stárnutí

SHARE 2011: 19 modulů

- Demografie
- Sociální síť
- Rodina a děti
- Tělesné zdraví
- Zdravotní rizika
- Kognitivní funkce
- Duševní zdraví
- Péče o zdraví
- Zaměstnání a důchod
- Síla stisku rukou
- Test dýchání
- Sociální podpora
- Finanční pomoc
- Bydlení
- Příjmy domácnosti
- Spotřeba
- Uložené peníze, bohatství
- Aktivita
- Očekávání

Longitudinální studie

longitudinální (panelová, návratová)

- zkoumáme tutéž populaci v několika vlnách
- v každé vlně rozšiřujeme výběrový soubor

EU

2004/5

2006/7

2008/9

2010/11

ČR

2006/7

2008/9

2010/11

sledování dvojí změny:

- 1) změna v čase
(jak lidé stárnou)
- 2) změna napříč časem
(jaké jsou rozdíly mezi stejně starými lidmi v různých letech)

Cíle projektu

standardizace vědeckých postupů

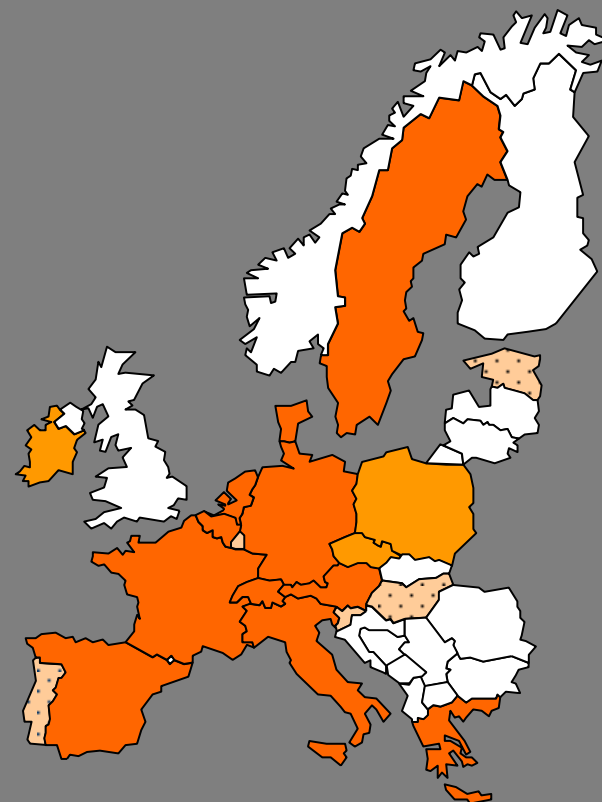
- každá země používá tytéž měření a otázky
- srovnávací studie napříč zeměmi EU

hlavní výstup

- zdarma a volně přístupná data
- použití k vědeckým účelům, formování politiky apod.

Největší projekt svého druhu v Evropě!

ČR dlouhodobě stabilním a kvalitním partnerem!

SHARE ČR 2011

TERMÍN SBĚRU DAT

1. ÚNORA 2011 – 1. ČERVENCE 2011

RESPONDENTI

1. paneloví (longitudinal sample)
= ti, kteří byli již dotazováni
v předchozích vlnách
2. noví (refresher sample)

vhodní respondenti

= osoby starší 50 let + jejich partneři

Počet respondentů: cca 6000

1400 domácností panel

2600 domácností nové

Počet tazatelů: 100

SHARE v ČR

zásadní podklad pro:

- ✓ analýzu stavu české společnosti
- ✓ přípravu reformy v oblasti důchodového zabezpečení, zdanění, sociální pomoci, vzdělávání, zdravotnictví nebo školství

porozumění společenským procesům 21. století a jejich dopadům na životy jednotlivců, různých sociálních skupin a zejména na starší generace

NEJZAJÍMAVĚJŠÍ ZJIŠTĚNÍ Z PŘEDCHOZÍ VLNY SHARE

SHARELIFE

2. vlna v ČR 2008

Práce a kariéra

SPOKOJENOST S PLATY

62% Evropanů spokojeno

- Holanďané 77%, Švýcaři 76%
- **Češi 54%**, Švédové 54%, Řekové 53%
- Poláci 44%

Muži jsou s platem spokojenější než ženy (67% M vs. 57% Ž).

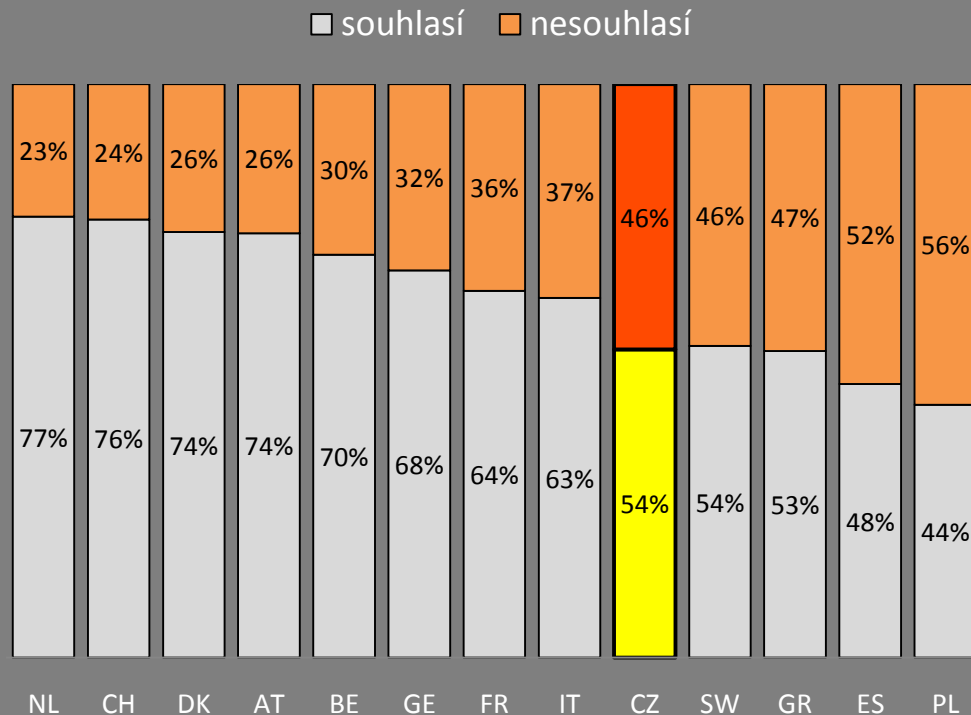
→ Toto platí obecně v EU, nikoli však v ČR.

SROVNÁNÍ S HDP:

Vyskytuje se poměrně zřetelná korelace mezi HDP a mírou spokojenosti s platy.

Výjimku tvoří pouze Švédové.

Poměr lidí v jednotlivých zemích EU, dle toho, v jaké míře souhlasí s tím, že jsou za svou práci adekvátně odměněni.

Obětování se práci

OBĚTUJEME SE PRÁCI PŘESPŘÍLIŠ

36% Evropanů

- Poláci 56%
- Italové 46%, **Češi 43%**, Švédové 41%
- Holanďané 27%, Francouzi 28%

Muži se ve větší míře domnívají, že se přespříliš obětují své práci, ve srovnání se ženami (69%M, 58% Ž).

→ Pravidlo platí jak v celé EU, tak i v ČR.

Přestože se naši senioři domnívají že za svou práci jsou (byli) nedostatečně placeni a obětovali se jí přespříliš, s atmosférou v práci jsou spokojeni.

Rovněž, retrospektivně, hodnotí své kariéry vesměs pozitivně.

Kolik let pracovali

současní čeští senioři
pracovali na důchod

34 let

stejně dlouho pracují
na důchod i Švédové

34 let

nejkratší dobu práce
vykazují v Irsku

22 let

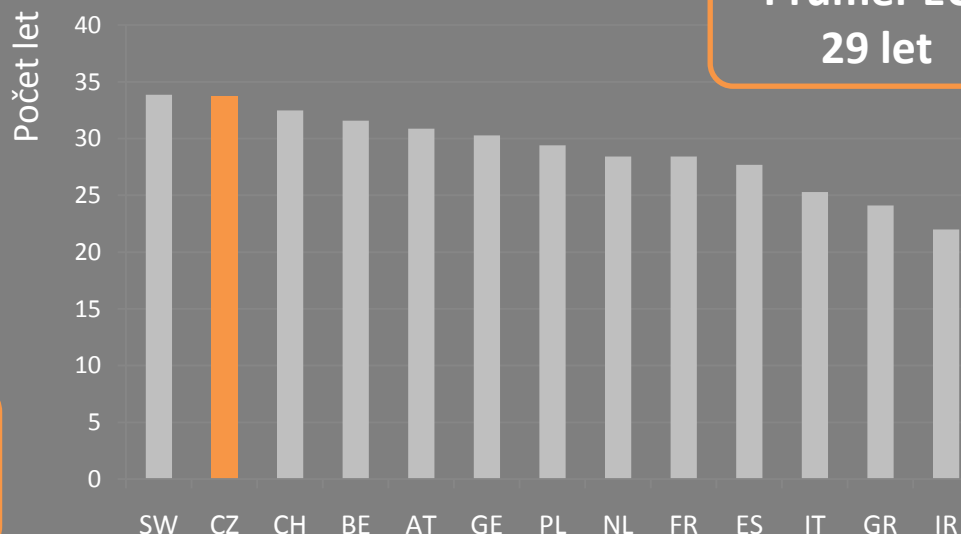
senioři v zemích jižní
Evropy obecně pracují na
důchod méně než ostatní

ŠPANĚLÉ 28 LET

ITALOVÉ 25 LET

ŘEKOVÉ 24 LET

Naši senioři, nejenže se domnívají že
za svou práci jsou (byli) nedostatečně
placeni a obětovali se jí přespříliš,
ještě k tomu pracují (pracovali)
nejdéle ze všech v EU.

V grafu jsou zobrazeny odpracované roky, které se počítají
do důchodu, dle jednotlivých zemí.

Data pocházejí z 2. vlny SHARE (2006)

Bydlení - typ

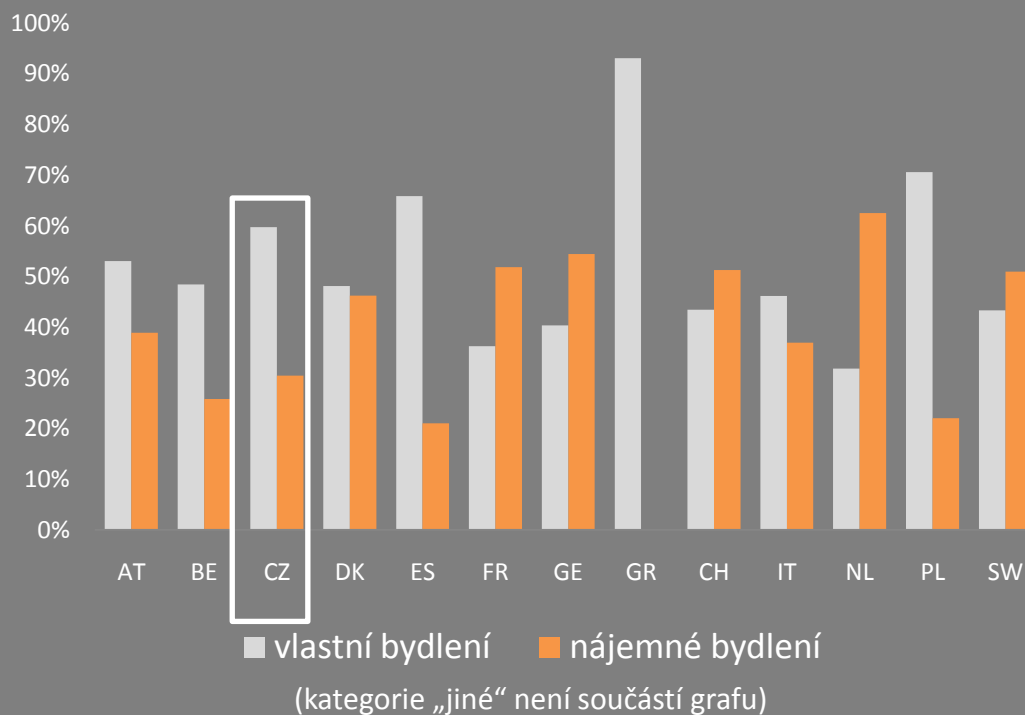
Většina evropských seniorů (53%) bydlí ve vlastním.

Drtivá většina Řeků (93%) bydlí ve svém vlastním bytě / domě. To platí i o 70% Poláků a 66% Španělů.

Čeští seniori jsou co se týče proporce bydlení ve vlastním na čtvrtém místě v EU (60%).

Nejvíce holandských seniorů (63%) bydlí v nájmu. To platí i o nadpoloviční většině (54%) německých seniorů.

Jak bydlí seniori v EU?

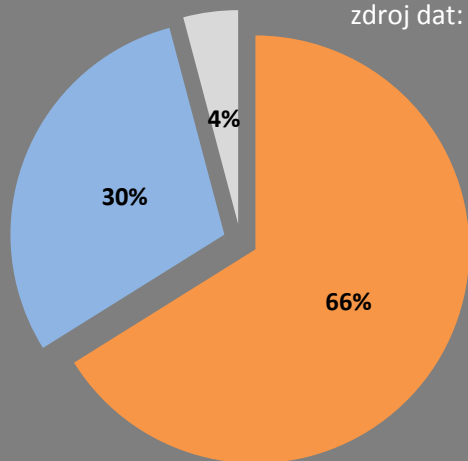
V Itálii (15%), Španělsku (12%) a Francii (11%) bydlí značná část seniorů v bezplatném ubytování.

Bydlení v ČR - typ

Kde bydlí Češi?

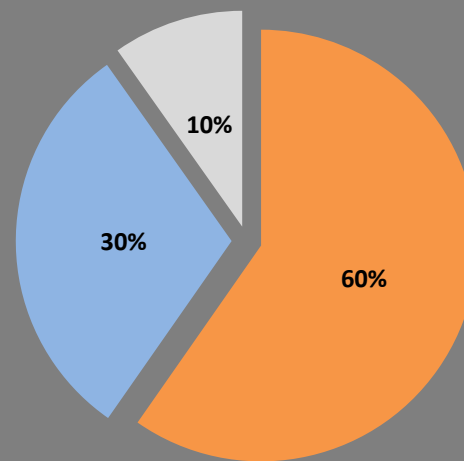
■ ve vlastním ■ v nájmu ■ jiné

zdroj dat: ČSÚ

Kde bydlí čeští senioři?

■ ve vlastním ■ v nájmu ■ jiné

Srovnáme-li data SHARE, týkající se osob starších 50 let s údaji ČSÚ pro celou populaci, zjistíme, že se nevyskytují žádné významné rozdíly.

- zhruba dvě třetiny Čechů bydlí ve vlastním, třetina žije v nájmu
- data SHARE ukazují, že ve vzorcích bydlení jsme velmi podobní Rakušanům

Bydlení - místo

Největší část evropských seniorů (45%) žije na vesnici.

18% seniorů v EU žije na maloměstě, 15% ve městech a 22 % ve velkoměstech.

VESNICE

Na vesnici bydlí nejvíce Poláci (69%), Italové a Rakušané (obojí 58%).

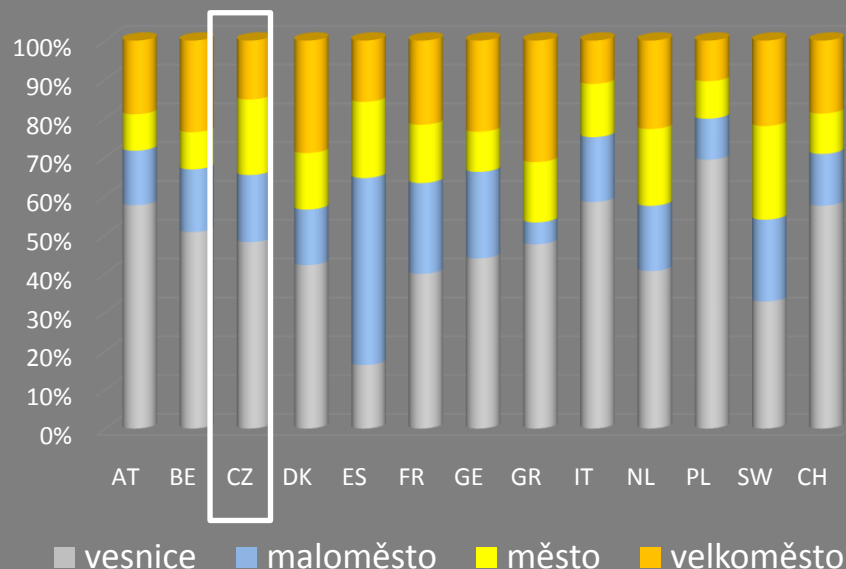
MALOMĚSTO

Na maloměstě bydlí nejvíce Španělé (48%), Francouzi (23%) a Němci (22%).

MĚSTO

Ve městech bydlí nejvíce Švédové (24%), Španělé a Češi (obojí 20%).

Kde žijí evropští senioři

VELKOMĚSTO

Ve velkoměstech bydlí nejvíce Řekové (31%), Dánové (29%) a Belgičani (24%).

Bydlení / práce

BYLA PRÁCE POHODLNÁ?

Čím lidnatější sídelní jednotka, tím nižší mají senioři tendenci hodnotit svou práci jako nepohodlnou.

29% seniorů z velkoměst, 32% městských seniorů, 34% maloměstských seniorů a **42% vesnických** seniorů se domnívá, že jejich práce byla nepohodlná

stěžejní rozdíl: vesnice / městská sídla

v ČR není zřetelný rozdíl mezi velkoměstem (36%) a městem (35%), rozdíl nastává na maloměstě (41%) a **vesnici (47%)**

BYLA PRÁCE NÁLEŽITĚ OCENĚNA?

Čím lidnatější sídelní jednotka, tím mají senioři mírně stoupající tendenci hodnotit finanční ohodnocení jako adekvátní.

spokojeno s finančním ohodnocením je 65% velkoměstských, 64% městských, 61% maloměstských a 60% vesnických seniorů

v ČR je pozorovatelný pouze malý rozdíl mezi maloměstem (50% spokojeno) a ostatními sídelními jednotkami (55%)

Manželství

94%

evropských seniorů bylo alespoň
1x v životě ženatých / vdaných

→ nebyly zjištěny významnější rozdíly mezi
jednotlivými zeměmi

průměrná délka manželství
evropských seniorů činila v roce 2008

42 let

→ nebyly zjištěny významnější rozdíly mezi
jednotlivými zeměmi

14%

evropských seniorů zažilo
rozvod

průměrná délka
rozvedených manželství je
15 let

od celoevropského průměru
se významněji odlišují
pouze Španělé, kteří, pokud
se rozvádějí, tak až po 21
letech

Manželství

8%

evropských seniorů alespoň 1x v životě žilo s partnerem na hromádce

nejčastěji na hromádce žili senioři ve Švédsku (19%) a v Dánsku (20%)

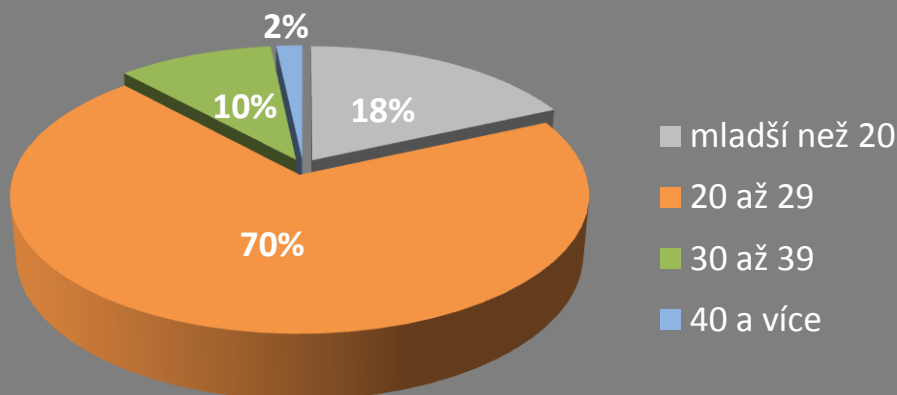

ČEŠTÍ SENIOŘI

- 97% bylo alespoň 1x v životě ženatých
- 7% alespoň 1x v životě žilo na hromádce
- průměrná délka manželství je 42 let
- průměrná délka manželství, jenž skončily rozvodem, je 13 let

Vstup do manželství

V kolika letech se oženili

MUŽI

Dvě třetiny současných evropských seniorů se oženily ve věku mezi 20 – 29 lety.

76% českých seniorů se ženilo mezi 20 a 29 lety, 16% ještě v mladším věku.

Nebyly nalezeny významnější rozdíly napříč jednotlivými zeměmi EU.

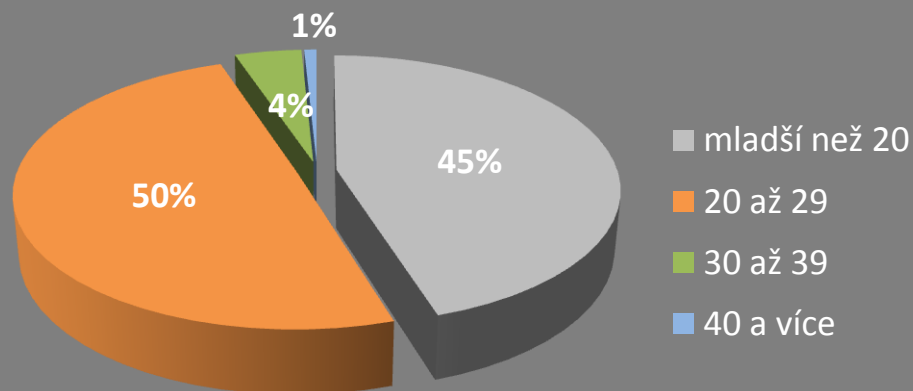
ŽENY

Polovina současných evropských senierek se vdala ve věku mezi 20 – 29 lety, téměř polovina pak ještě dříve.

52% českých senierek se vdala ještě před svým 20 rokem, 45% mezi 20 a 29.

Řekyně (63%) se nejčastěji vdávaly mezi 20 a 29 rokem, jinak nejsou velké rozdíly mezi zeměmi.

V kolika letech se vdaly

Zdraví v dětství

NEMOCI – kategorie 1

- ✓ infekční nemoci
- ✓ obrna
- ✓ astma
- ✓ alergie
- ✓ časté průjmy
- ✓ encefalitida
- ✓ chronické potíže
- ✓ potíže s řečí
- ✓ zrakové potíže

83%

evropských seniorů trpělo v mládí některou z těchto nemocí

→ ženy jsou ve všech státech cca o 5% náchylnější k těmto nemocem než muži

nejčastější potíží evropských seniorů v jejich dětství byly **infekční nemoci**

81%

evropských seniorů trpělo v mládí některou z infekčních nemocí

nejvíce náchylní k infekčním nemocem v dětství byli Dánové (97%) a Švédové (93%)

Zdraví v dětství

NEMOCI – kategorie 2

✓ migrény	✓ slepé střevo
✓ epilepsie	✓ cukrovka
✓ psychické problémy	✓ srdeční potíže
✓ zlomené kosti	✓ leukémie
	✓ rakovina / tumor

24%

evropských seniorů trpělo v mládí některou z těchto nemocí

→ nebyl pozorován významnější rozdíl mezi muži a ženami

ČEŠTÍ SENIOŘI

- 77% prožilo v dětství některou z lehčích nemocí
- 75% prožilo v dětství některou z infekčních nemocí
- 26% prožilo v dětství některou z těžších nemocí

Návštěvy u lékaře v dětství

61%

evropských seniorů navštěvovalo alespoň 1x ročně lékaře

61%

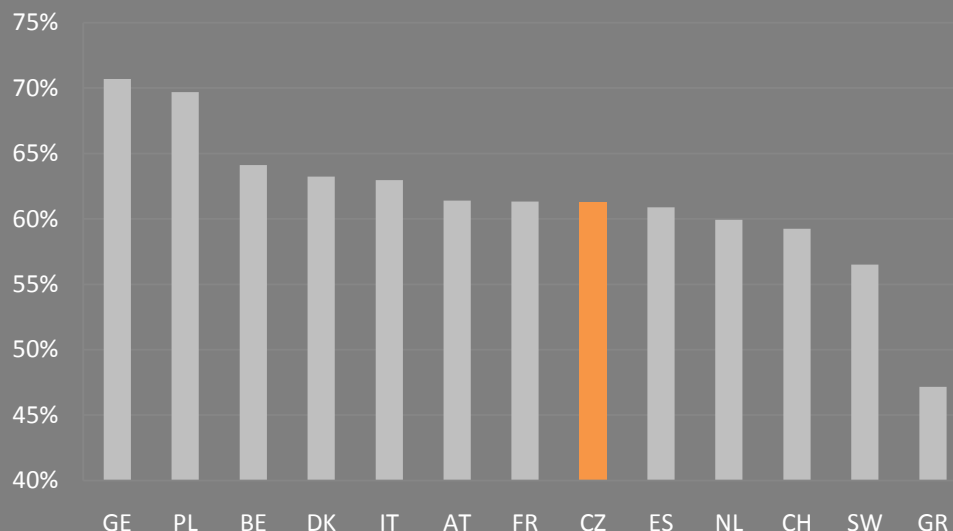
českých seniorů navštěvovalo alespoň 1x ročně lékaře

- nejvíce seniorů navštěvovalo lékaře v Německu (71%) a Polsku (70%)
- nejméně seniorů navštěvovalo lékaře v Řecku (47%)

NÁVŠTĚVY U ZUBAŘE

- k zubaři chodilo alespoň jednou ročně 95% dánských a 93% švédských seniorů
- nejméně se k zubaři chodilo v Řecku (29%)
- 79% českých seniorů chodilo minimálně jednou ročně k zubaři

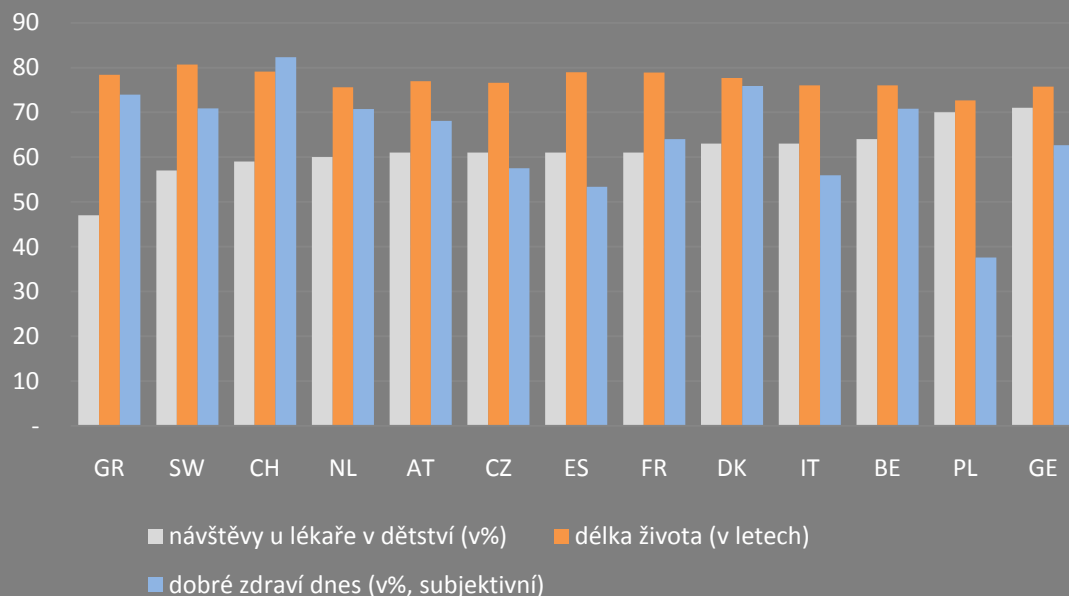
Alespoň 1 návštěva ročně u lékaře v dětství

- nebyly pozorovány významnější rozdíly mezi muži a ženami
- ačkoli Švédové byli v dětství hodně náchylní (především) k infekčním nemocem, k lékaři chodili poměrně málo, ve srovnání s ostatními (kromě Řeků)
- Dánové sice k lékaři chodili poměrně často, ale ani to jim od infekčních nemocí nepomohlo

Návštěvy lékaře v dětství / délka života / zdraví dnes

Návštěvy lékaře v dětství vs. délka života vs. zdraví dnes

Přestože „lidová“ představa může být taková, že počet návštěv lékaře v dětství přímo souvisí s délkou dožití, či zdravím v dospělosti, data ze studie SHARE tuto domněnku nepotvrzují.

průměrná délka života
v EU

77 let

průměrná délka života
v ČR

77 let

Četnost návštěv v dětství patrně **nemá přímý vliv** na délku života ani na subjektivní hodnocení současného zdraví.

- Jen 47% řeckých seniorů navštěvovalo v dětství lékaře, dožívají se však 78 let
- Na druhou stranu, 71% německých seniorů navštěvovalo v dětství lékaře, přičemž se dožívají 76 let

Síla stisku ruky

Síla stisku ruky je měřena pomocí přístroje zvaného dynamometr, který používá stupnici od 0 do 100.

pro srovnání:

JH: 38 pravá, 32 levá

MS: 67 pravá, 60 levá

- 93% evropských seniorů jsou praváci.
- Nejvíce leváků je v Belgii (10%) a Holandsku (11%)
- Nejméně leváků je v Itálii (4%) a Španělsku (3%).
- 94% českých seniorů jsou praváci.

Síla stisku ruky

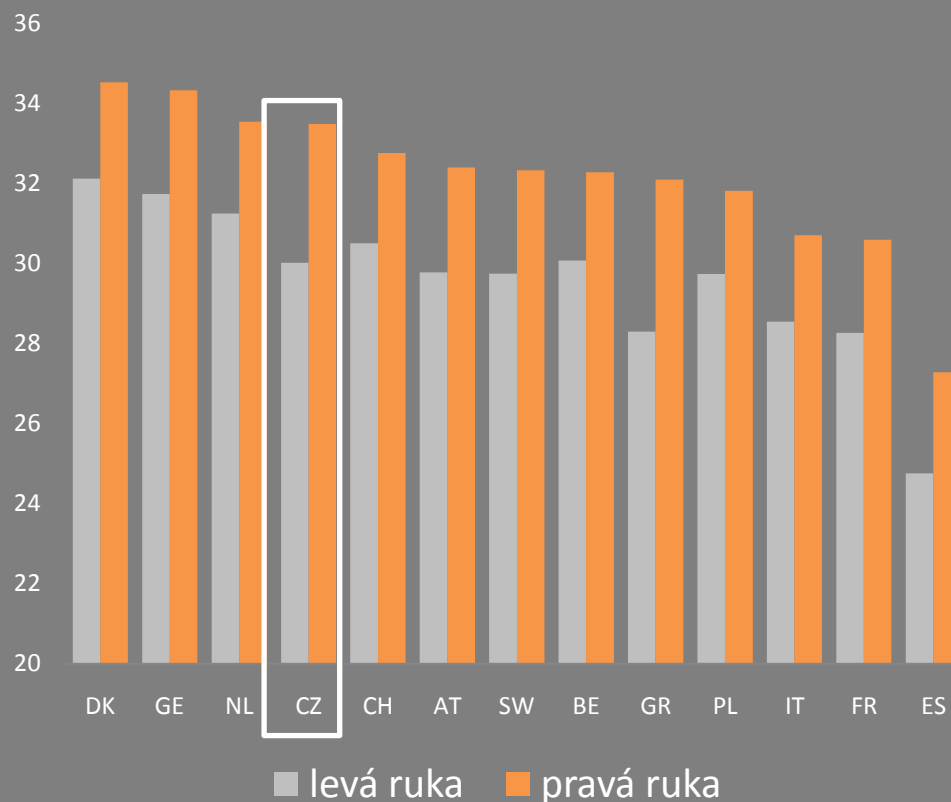
Nejsilnější senioři žijí v Dánsku a Německu.

- Průměrný stisk Dánů je 34,5 pravačkou a 32,1 levačkou.
- Průměrný stisk Němců je 34,3 pravačkou a 31,8 levačkou.

Čeští senioři jsou na 4. místě v EU v průměrné síle obou paží (31,8)

- v síle stisku PRAVÉ paže jsou čeští senioři na 4. místě (průměr 33,5).
- co se síly stisku LEVÉ ruky týče, čeští senioři jsou na 6. místě (průměrná hodnota 30)

Síla stisku ruky

Síla stisku ruky

39,5 průměrná síla stisku ruky evropského muže

23,8 průměrná síla stisku ruky evropské ženy

40,0 průměrná síla stisku ruky českého muže

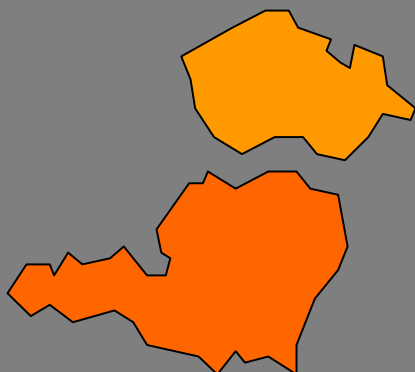
25,7 průměrná síla stisku ruky české ženy

České ženy – seniorky jsou nejsilnější v Evropě (25,7) !!!

- stejně silné jsou i Němky (25,7)
- na nejnižší ch příčkách se umístily Španělky (20,1) a Francouzky (22,4)

Čeští muži – senioři jsou až na šestém místě v Evropě (40,0)

- nejsilnější mužští senioři žijí v Dánsku (43,4)
- nejnižší hodnoty naměřili Španělé (33,4)

PODOBNOST ČESKA A RAKOUSKA

- Rakušanky (25,1) jsou druhé nejsilnější v Evropě (po Němkách a Češkách)
- Rakušané (39,6) jsou na osmém místě (mezi Čechy a Rakušany se vtěsnali ještě Švédové, kteří mají jen o desetinku vyšší skóre než Rakušané)

Úmrtí

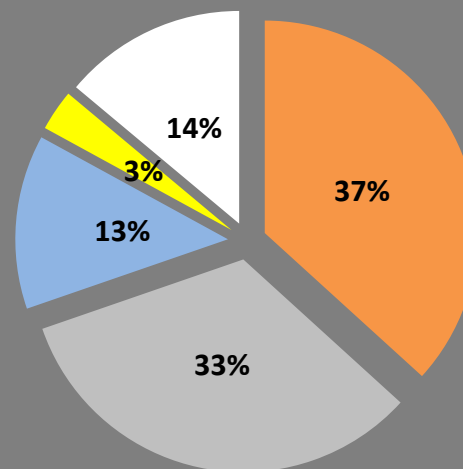
- nejčastější příčinou úmrtí seniorů v Evropě je rakovina (37%) či srdeční potíže (33%) – platí o období sběru SHARE, tj. od 2004
- v tomto ohledu se nevyskytují žádné významnější rozdíly mezi jednotlivými zeměmi

59%

evropských seniorů umírá
ženatých/vdaných

- nejčastěji umírají senioři za života jejich partnera v **Itálii** (75%)
- nejméně často umírají senioři za života jejich partnera v **Dánsku** (48%)
- v **Česku** umírá 54% seniorů za života jejich partnera

Příčina úmrtí

■ rakovina

■ srdeční potíže (infarkt, arytmie apod.)

■ mrtvice

■ nehoda

■ stářím / jiné než uvedené důvody

Závěr

SHARE je longitudinální studie, zkoumající životní podmínky občanů EU starších 50 let.

- probíhá každé dva roky od 2004 (2006 v ČR)
- letos se účastní 21 zemí EU
- volně přístupná data, možnost srovnání

Čeští senioři

- ve většině případů se nikterak významněji neodchylují od evropského průměru
- české ženy nad 50 let jsou nejsilnější mezi svými vrstevnicemi v Evropě v síle stisku ruky
- počet let odpracovaných na důchod je u českých seniorů nejvyšší v EU

Děkujeme za pozornost

SC & C, spol. s r.o.

Americká 21, 120 00 Praha 2

tel.: 222 511 221

fax: 222 512 800

<http://www.scac.cz>

Mgr. Jana Hamanová

Ředitelka výzkumu SC & C

jhamanova@scac.cz

Mgr. Michal Svoboda, M.Sc.

Výzkumník SC & C

Vedoucí projektu SHARE (sběr dat)

msvoboda@scac.cz

